

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ПРАВА

**«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»**

Збірник матеріалів Міжнародної науково-
практичної конференції
(м. Одеса, 3 листопада 2023 року)

2023

УДК
341.231.14:341.32(063) П69

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» В. С. Загороднього
(наказ № 3559-41 від 01.11.2023 р.)*

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, д.ю.н., професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор, Заслужений юрист України **Аракелян М. Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»;

Гребенюк Дмитро Олегович – асистент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

**«Права людини в період збройних конфліктів»:
Міжнародна науково-практична конференція, присвячена
75-й річниці ухвалення Загальної декларації прав
людини 1948 р., 3 листопада 2023 р., м. Одеса: збірник
матеріалів конференції. Одеса. 2023. 549 с.**

© НУ «Одеська юридична академія», 2023

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Сарибаєва Ганна Миколаївна

доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., доцентка

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ДОБРОВІЛЬНЕ
МЕДИЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ НАРЕЧЕНИХ
В КОНТЕКСТІ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ
В УКРАЇНІ**

Відповідно до статті 4 Сімейного кодексу (далі – СК) України особа, яка досягла шлюбного віку, має право на створення сім'ї [1]. Передумовою для вступу до шлюбу є взаємна обізнаність наречених про стан здоров'я, яка забезпечується обов'язком наречених повідомити один одного про стан свого здоров'я. З цією метою СК України встановлює можливість проходження медичного огляду наречених. Порядок проходження такого огляду встановлений Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження наречених» від 6 листопада 2002 р. № 1740. Таке медичне обстеження має добровільний характер і є правом, а не обов'язком наречених [2]. Воно здійснюється в акредитованих лікувально-профілактичних закладах, визначених територіальними органами охорони здоров'я, за направленнями органів державної реєстрації актів цивільного стану. Це обстеження складається з двох частин – консультацій певних лікарів та низки клініко-

лабораторних досліджень. Цікаво, що законодавство зобов'язує консульські установи за межами України під час приймання заяв про реєстрацію шлюбу інформувати осіб, які подають таку заяву, про можливість здійснення медичного обстеження [3].

Зважаючи на те, що всі нормативно-правові акти, що регулюють здійснення медичного огляду наречених датовані початком 2000-х років, і деякі з них навіть не приведені у відповідність до Сімейного кодексу (в них все ще застосовується термін «особи, які подали заяву на реєстрацію шлюбу» замість терміну «наречені» [3]), варто проаналізувати, як корелюються положення цих нормативних актів з порівняно новим законодавством, яке з'явилося в результаті проведення медичної реформи в Україні.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» держава гарантує особам, які постійно проживають на території України, повну оплату за рахунок коштів Державного бюджету України необхідних їм медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з наданням: 1) екстреної медичної допомоги; 2) первинної медичної допомоги; 3) спеціалізованої медичної допомоги; 4) паліативної медичної допомоги; 5) реабілітації у сфері охорони здоров'я; 6) медичної допомоги дітям до 16 років; 7) медичної допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами [4].

Аналізуючи зміст кожної з наведених категорій медичних послуг, можна зробити висновок про те, що добровільне обстеження наречених не можна віднести до жодної з них. Крім того, процедура, передбачена для такого обстеження на сьогоднішній день також виглядає досить дивно. Направлення на таке обстеження видається органами реєстрації цивільного стану за формою № 147-2/о. Очевидно, воно не реєструється у Центральній базі даних eHealth України, що забезпечує обмін медичною інформацією та реалізацію програми медичних гарантій населення. Це може означати, що медичне обстеження наречених не підпадає під сферу дії цього Закону, а значить не буде безкоштовним для них.

Разом із тим, медичне обстеження наречених не включено у перелік платних послуг, які надаються державними і комунальними закладами охорони здоров'я. Серед медичних оглядів, включених у зазначений перелік є лише огляд для отримання виїзної візи, попередні профілактичні медичні огляди при прийнятті на роботу, отримання посвідчення водія для отримання дозволу на право отримання та носіння зброї громадянами, а також відповідні періодичні профілактичні медичні огляди [5].

Отже, залишається невирішеним питання місця медичного огляду наречених серед видів медичної допомоги, яка передбачена в Україні, а також ролі держави в забезпеченні умов для його здійснення. З одного боку, територіальні органи

охорони здоров'я визначають перелік установ, уповноважених на проведення такого огляду. Це, очевидно, державні або комунальні заклади. З іншого боку, ні серед послуг, забезпечених фінансовими гарантіями держави, ні серед платних послуг, що надаються державними чи комунальними лікувально-профілактичними закладами такої медичної послуги немає. Із цього можна зробити висновок, що таке медичне обстеження може здійснюватися закладами, що перебувають у приватній власності за кошти самих наречених. У цьому зв'язку не зрозумілою є норма частини 2 статті 30 Сімейного кодексу України про те, що держава забезпечує створення умов для медичного обстеження наречених [1]. Відтак немає відповіді на питання, що саме забезпечує держава для того, щоб уможливити та зробити зрозумілим порядок проходження такого обстеження? Послуги медичних закладів приватної форми власності потенційно доступні всім бажаючим. Підставою для їх надання є не направлення, а здебільшого їх оплата. У такому випадку наречені самі можуть обирати лікарів та клініко-лабораторні дослідження, яких вони потребують, а не дотримуватися переліку, закріпленого в наказі Міністерства охорони здоров'я.

Вважаємо, що законодавство про охорону здоров'я потребує приведення у відповідність до норм Сімейного кодексу України в частині регулювання порядку здійснення медичного обстеження наречених. Зокрема слід визначити

природу такого обстеження, включити його в один з переліків медичних послуг – забезпечених програмою медичних гарантій або платних. Крім того, слід передбачити чіткий механізм визначення акредитованих закладів, що уповноважені здійснювати такі обстеження, з оприлюдненням їх переліків на відповідних офіційних сайтах територіальних органів охорони здоров'я або органів реєстрації цивільного стану. Також варто було б деталізувати норми про можливість проходження медичного обстеження нареченими, які знаходяться за кордоном. Це особливо актуально в наш час, коли велика кількість українських громадян тимчасово проживають на території інших країн. Зокрема, слід прояснити, яким саме чином наречені, які знаходяться за кордоном зможуть пройти таке обстеження.

Джерела:

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n161>
2. Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження наречених: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 № 1740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1740-2002-%D0%BF#Text>
3. Про перелік видів добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу: Наказ МОЗ України

від 20.12.2002 № 480. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-03#Text>

4. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#n25>

5. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних і комунальних закладах охорони здоров'я та вищих медичних навчальних закладах: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1138. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1138-96-%D0%BF#Text>

Харитонов Роман Феліксівич

*доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»,
к.ю.н., доцент*

Рудецька Поліна Андріївна

здобувачка вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНІ САНКЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНУ БЕЗПЕКУ

Міжнародні санкції – це один із найголовніших та найвпливовіших інструментаріїв, які міжнародне співтовариство використовує задля підтримання світової стабільності та врегулювання збройних конфліктів міжнародного чи не міжнародного